

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 20 czerwca 2022 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych – Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 – Uznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim – Podstawy odmowy uznania – Artykuł 34 pkt 3 – Orzeczenie, którego nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie – Przesłanki – Poszanowanie przez wcześniejsze orzeczenie powtarzające treść orzeczenia arbitrażowego przepisów i podstawowych celów rozporządzenia (WE) nr 44/2001 – Artykuł 34 pkt 1 – Uznanie oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie – Przesłanki

W sprawie C-700/20

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) [sąd wyższej instancji (Anglia i Walia), wydział Queen's Bench (izba gospodarcza), Zjednoczone Królestwo], postanowieniem z dnia 21 grudnia 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 grudnia 2020 r., w postępowaniu:

London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited

przeciwko

Kingdom of Spain,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, L. Bay Larsen, wiceprezes, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, I. Jarukaitis i N. Jääskinen, prezesi izb, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan (sprawozdawca), A. Kumin, M.L. Arastey Sahún, M. Gavalec, Z. Csehi i O. Spineanu-Matei, sędziowie,

rzecznik generalny: A.M. Collins,

sekretarz: C. Strömholm, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 31 stycznia 2022 r.,

* Język postępowania: angielski.

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited – A. Song i M. Volikas, solicitors, A. Thompson i C. Tan, barristers, oraz C. Hancock i T. de la Mare, QC,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa – L. Baxter, B. Kennelly i F. Shibli, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego – J. Möller, U. Bartl i M. Hellmann, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego – S. Centeno Huerta, A. Gavela Llopis, S. Jiménez García i M.J. Ruiz Sánchez, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu francuskiego – A. Daniel i A.-L. Desjonquères, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna i S. Żyrek, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu szwajcarskiego – M. Schöll, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – C. Ladenburger, X. Lewis i S. Noë, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 maja 2022 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 ust. 2 lit. d) oraz art. 34 pkt 1 i 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między London Steam-Ship Owners' Mutual Association Limited (zwanym dalej „London P&I Club”) a Kingdom of Spain (Królestwem Hiszpanii) w przedmiocie uznania w Zjednoczonym Królestwie orzeczenia wydanego przez sąd hiszpański.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 44/2001

3 Motyw 16 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Wzajemne zaufanie w wymiar sprawiedliwości [do wymiaru sprawiedliwości] w ramach [Unii Europejskiej] usprawiedliwia uznawanie orzeczeń wydanych w państwie członkowskim z mocy prawa, bez jakiegokolwiek szczególnego postępowania, z wyjątkiem przypadku sporu co do uznania”.

4 Artykuł 1 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia przewiduje:

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych i administracyjnych.

2. Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się do:

[...]

d) sądownictwa polubownego”.

5 Rozdział II rozporządzenia nr 44/2001, zatytułowany „Jurysdykcja”, jest podzielony na dziesięć sekcji.

6 Sekcja 3 tego rozdziału odnosi się do jurysdykcji w sprawach dotyczących ubezpieczenia.

7 W ramach tej sekcji art. 13 tego rozporządzenia stanowi:

„Od przepisów niniejszej sekcji można odstąpić na podstawie umowy tylko wówczas,

[...]

5) jeżeli dotyczy ona umowy ubezpieczenia obejmującej jedno lub więcej ryzyk, wymienionych w art. 14”.

8 Zgodnie z także ujętym we wspomnianej sekcji art. 14 wspomnianego rozporządzenia:

„Do zakresu regulacji art. 13 pkt 5 należą następujące ryzyka:

1) wszelkie szkody:

a) w statkach morskich, urządzeniach umieszczonych na wodach przybrzeżnych lub na morzu otwartym albo w statkach powietrznych, wynikłe z ryzyk związanych z ich użytkowaniem w celach gospodarczych;

[...]

- 2) odpowiedzialność wszelkiego rodzaju, z wyjątkiem odpowiedzialności za szkody na osobie pasażerów lub za szkody w ich bagażu:
- a) wynikająca z używania lub eksploatacji statków morskich, urządzeń lub statków powietrznych, o których mowa w pkt 1 lit. a), chyba że – co dotyczy tych ostatnich – przepisy prawne państwa członkowskiego, w którym statek powietrzny został wpisany do rejestru, zakazują zawierania umów dotyczących jurysdykcji w sprawach ubezpieczenia od takich ryzyk;
- [...]”.
- 9 Sekcja 7 rozdziału II rozporządzenia nr 44/2001 odnosi się do umowy dotyczącej jurysdykcji i obejmuje między innymi art. 23 tego rozporządzenia, który stanowi w ust. 1:
- „Jeżeli strony, z których przynajmniej jedna ma miejsce zamieszkania [lub siedzibę] na terytorium państwa członkowskiego, uzgodniły, że sąd lub sądy państwa członkowskiego powinny rozstrzygać spór już wynikły albo spór przyszły mogący wyniknąć z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa członkowskiego mają jurysdykcję. Sąd lub sądy tego państwa członkowskiego mają jurysdykcję wyłączną, o ile strony nie uzgodniły czego[ś] innego. Taka umowa dotycząca jurysdykcji musi być zawarta:
- a) w formie pisemnej lub ustnej potwierdzonej na piśmie; lub
 - b) w formie, która odpowiada praktyce przyjętej między stronami; lub
 - c) w handlu międzynarodowym – w formie odpowiadającej zwyczajowi handlowemu, który strony znały lub musiały znać i który strony umów tego rodzaju w określonej dziedzinie handlu powszechnie znają i którego stale przestrzegają”.
- 10 Sekcja 9 tego rozdziału II, dotycząca zawisłości sprawy i spraw wiążących się ze sobą, obejmuje między innymi art. 27 wspomnianego rozporządzenia, który przewiduje:
- „1. Jeżeli przed sądami różnych państw członkowskich zawisły sprawy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, sąd, przed który wytoczono powództwo później, z urzędu zawiesza postępowanie do czasu stwierdzenia jurysdykcji sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo.
2. Jeżeli stwierdzona zostanie jurysdykcja sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo, sąd, przed który wytoczono powództwo później, stwierdza brak swej jurysdykcji na rzecz tego sądu”.
- 11 Rozdział III rozporządzenia nr 44/2001, zatytułowany „Uznawanie i wykonywanie”, obejmuje art. 32–56 owego rozporządzenia.
- 12 Artykuł 32 tego rozporządzenia stanowi:
- „W rozumieniu niniejszego rozporządzenia »orzeczenie« oznacza każde orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego, niezależnie od tego, czy zostanie określone jako wyrok, postanowienie, nakaz zapłaty lub nakaz egzekucyjny, włącznie z postanowieniem w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania wydanym przez urzędnika sądowego”.

13 Zgodnie z art. 33 wspomnianego rozporządzenia:

„1. Orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim są uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.

2. Jeżeli sporna jest kwestia uznania orzeczenia, wówczas każda ze stron, która powołuje się na uznanie orzeczenia, może w trybie postępowania, o którym mowa w sekcjach 2 i 3 niniejszego rozdziału, wystąpić z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie podlega uznaniu.

3. Jeżeli uznanie jest powoływane w sporze przed sądem państwa członkowskiego, a rozstrzygnięcie tego sporu zależy od uznania [a uznanie stanowi w ramach tego sporu kwestię wstępną], sąd ten może rozstrzygać o uznaniu”.

14 Artykuł 34 tego rozporządzenia przewiduje:

„Orzeczenia nie uznaje się, jeżeli:

1) uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie;

[...]

3) orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;

[...]”.

15 Artykuł 35 rozporządzenia nr 44/2001 brzmi następująco:

„1. Orzeczenia nie uznaje się nadto, jeżeli jest ono sprzeczne z przepisami sekcji 3, 4 i 6 rozdziału II lub w wypadku przewidzianym w art. 72.

2. Przy badaniu podstaw jurysdykcji wymienionych w ust. 1 sąd lub inny właściwy organ państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, jest związany ustaleniami faktycznymi, na których sąd państwa członkowskiego pochodzenia oparł swą jurysdykcję.

3. Z zastrzeżeniem przepisów ust. 1, jurysdykcja sądu państwa członkowskiego pochodzenia nie może być przedmiotem ponownego badania. Przepisy dotyczące jurysdykcji nie należą do porządku publicznego w rozumieniu art. 34 pkt 1”.

16 Zgodnie z art. 43 ust. 1 tego rozporządzenia:

„Każda ze stron może wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego o wniosku o stwierdzenie wykonalności”.

Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012

17 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1) uchyliło i zastąpiło rozporządzenie nr 44/2001.

18 Motyw 12 rozporządzenia nr 1215/2012 brzmi następująco:

„Niniejsze rozporządzenie nie powinno mieć zastosowania do sądownictwa polubownego. Żaden przepis niniejszego rozporządzenia nie powinien uniemożliwiać sądowi państwa członkowskiego, zgodnie z ich prawem krajowym, skierowania stron do sądu polubownego ani zawieszenia postępowania lub odrzucenia wniosku o wszczęcie postępowania, ani też zbadania, czy umowa o arbitraż jest nieważna, bezskuteczna lub niewykonalna, gdy zostanie wniesiona do nich sprawa, co do której strony zawarły umowę o arbitraż.

Orzeczenie sądu państwa członkowskiego co do tego, czy umowa o arbitraż jest nieważna, bezskuteczna lub niewykonalna, nie powinno podlegać przepisom niniejszego rozporządzenia dotyczącym uznawania i wykonywania, bez względu na to, czy sąd orzekł o tym jako o sprawie głównej, czy też jako o kwestii wstępnej.

Z drugiej strony, jeżeli sąd państwa członkowskiego ustalił – sprawując jurysdykcję na mocy niniejszego rozporządzenia lub prawa krajowego – że umowa o arbitraż jest nieważna, bezskuteczna lub niewykonalna, nie powinno to uniemożliwiać uznania orzeczenia tego sądu w sprawie głównej lub, w zależności od sytuacji, wykonania tego orzeczenia zgodnie z niniejszym rozporządzeniem. Nie powinno to naruszać kompetencji sądów państw członkowskich do orzekania o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń arbitrażowych zgodnie z Konwencją o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych sporządzoną w Nowym Jorku w dniu 10 czerwca 1958 r. [(*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 330, s. 3)] (»konwencja nowojorska z 1958 r.«), która ma pierwszeństwo stosowania przed niniejszym rozporządzeniem.

Niniejsze rozporządzenie nie powinno mieć zastosowania do żadnego powództwa ani postępowania pomocniczego związanego w szczególności z powołaniem sądu polubownego, uprawnieniami arbitrów, przebiegiem postępowania przed sądem polubownym lub wszelkimi innymi aspektami takiego postępowania, ani też do żadnego powództwa lub orzeczenia dotyczącego uchylenia, kontroli, zaskarżenia, uznania lub wykonania orzeczenia arbitrażowego”.

19 Zgodnie z art. 73 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia:

„Niniejsze rozporządzenie nie wpływa na stosowanie konwencji nowojorskiej z 1958 r.”.

Prawo Zjednoczonego Królestwa

20 Artykuł 66 Arbitration Act 1996 (ustawy o arbitrażu z 1996 r.), zatytułowany „Wykonywanie orzeczenia arbitrażowego”, stanowi:

„1) Orzeczenie wydane przez sąd polubowny na podstawie zapisu na sąd polubowny może, za zgodą sądu, zostać wykonane w taki sam sposób jak wyrok lub postanowienie sądu o tym samym skutku.

2) W przypadku wyrażenia zgody może zostać wydane orzeczenie powtarzające treść orzeczenia arbitrażowego.

3) Nie udziela się zgody na wykonanie orzeczenia arbitrażowego, względnie nie udziela się go w takim zakresie, w jakim osoba, przeciwko której orzeczenie ma być wykonane, wykaże, że sąd polubowny nie był materialnie właściwy do wydania orzeczenia arbitrażowego. Prawo do wniesienia takiego sprzeciwu może zostać utracone (zob. art. 73).

4) Żaden przepis niniejszego artykułu nie ma wpływu na uznanie lub wykonanie orzeczenia arbitrażowego na podstawie jakiegokolwiek innego aktu lub normy prawnej, w szczególności na mocy części ustawy o arbitrażu z 1950 r. (wykonanie orzeczeń na podstawie konwencji genewskiej) lub przepisów części III niniejszej ustawy dotyczącej uznawania i wykonywania orzeczeń arbitrażowych na podstawie konwencji nowojorskiej [z 1958 r.] lub w drodze postępowania w przedmiocie orzeczenia arbitrażowego [»*action on the award*«].

21 Artykuły 67–72 ustawy o arbitrażu z 1996 r. uściślają warunki, na których strony postępowania arbitrażowego mogą podważyć właściwość sądu polubownego, prawidłowość postępowania i zasadność orzeczenia.

22 Artykuł 73 tej ustawy, zatytułowany „Utrata prawa do wniesienia sprzeciwu”, przewiduje:

„1) Jeżeli strona postępowania polubownego bierze udział lub kontynuuje udział w postępowaniu bez wniesienia – czy to niezwłocznie, czy też w terminie dozwolonym zapisem na sąd polubowny, przez sąd polubowny lub na mocy dowolnego przepisu niniejszej części – sprzeciwu w przedmiocie:

a) braku materialnej właściwości sądu polubownego,

b) nieprawidłowego prowadzenia postępowania,

c) nieprzestrzegania zapisu na sąd polubowny lub dowolnego z przepisów niniejszej części, lub

d) innej nieprawidłowości wpływającej na sąd polubowny lub postępowanie,

wówczas nie może wnieść takiego sprzeciwu na późniejszym etapie przed sądem polubownym lub sądem, chyba że wykaże, iż w czasie udziału lub kontynuowania udziału w postępowaniu nie miała ona wiedzy i nie mogła przy zachowaniu rozsądnej staranności powziąć wiedzy o podstawach do wniesienia sprzeciwu.

2) Jeżeli sąd polubowny uznaje się za materialnie właściwy, a strona postępowania polubownego, która mogłaby zakwestionować taką decyzję

a) w drodze dostępnego polubownego postępowania odwoławczego lub kontroli sądowej lub

b) w drodze zaskarżenia orzeczenia arbitrażowego,

nie czyni tego lub nie czyni tego w terminie dozwolonym zapisem na sąd polubowny lub dowolnym z przepisów niniejszej części, nie może w późniejszym czasie zakwestionować materialnej właściwości sądu polubownego w oparciu o żadną z podstaw będących przedmiotem tego orzeczenia”.

Prawo hiszpańskie

23 Artykuł 117 Código Penal (kodeksu karnego, zwanego dalej „hiszpańskim kodeksem karnym”) stanowi:

„Ubezpieczyciele, którzy przyjęli na siebie ryzyko zobowiązań finansowych wynikające z korzystania lub eksploatacji rzeczy, przedsiębiorstwa, branży lub działalności, w sytuacji gdy zdarzenie stanowiące

ubezpieczone ryzyko zmaterializuje się w wyniku okoliczności przewidzianej niniejszym kodeksem, ponoszą bezpośrednią odpowiedzialność cywilną do wysokości limitu odszkodowania przewidzianego prawem lub umową bez uszczerbku dla prawa do roszczenia regresowego wobec osób zainteresowanych”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 24 W następstwie zatonięcia w listopadzie 2002 r. zbiornikowca *Prestige* u wybrzeży hiszpańskich, co wyrządziło znaczne szkody w środowisku naturalnym tych wybrzeży oraz wybrzeży francuskich, wszczęto w Hiszpanii pod koniec 2002 r. śledztwo przeciwko między innymi kapitanowi tego statku.
- 25 Po zakończeniu tego śledztwa sprawa została przekazana Audiencia Provincial de A Coruña (sądowi okręgowemu w La Coruña, Hiszpania), a kilka osób prawnych, w tym państwo hiszpańskie, wytoczyło w ramach postępowania karnego powództwa cywilne przeciwko kapitanowi *Prestige*, przeciwko właścicielom tego statku oraz, na podstawie art. 117 hiszpańskiego kodeksu karnego dotyczącego powództwa bezpośredniego, przeciwko London P&I Club, ubezpieczycielowi statku i jego właścicielom. Pomimo złożenia w dniu 16 czerwca 2003 r. do depozytu w hiszpańskich sądach karnych rozpatrujących sprawę kwoty z tytułu odszkodowania za szkody, które mogły powstać wskutek zatonięcia statku, London P&I Club nie stawił się w tym postępowaniu.
- 26 W dniu 16 stycznia 2012 r., czyli po wytoczeniu wspomnianych powództw cywilnych, London P&I Club wszczął postępowanie arbitrażowe w Londynie (Zjednoczone Królestwo) zmierzające do stwierdzenia, że na podstawie klauzuli arbitrażowej ujętej w umowie ubezpieczenia zawartej z właścicielami *Prestige* Królestwo Hiszpanii było zobowiązane wystąpić z roszczeniami na podstawie art. 117 hiszpańskiego kodeksu karnego w ramach owego arbitrażu. London P&I Club zmierzał również do uzyskania ustalenia, że nie może ponosić odpowiedzialności wobec Królestwa Hiszpanii w odniesieniu do tych roszczeń, ponieważ umowa ubezpieczenia przewidywała, że zgodnie z klauzulą „pay to be paid” (zapłacić, aby uzyskać zapłatę) ubezpieczony musi najpierw wypłacić poszkodowanemu należne odszkodowania, zanim będzie mógł odzyskać ich kwotę od ubezpieczyciela. Królestwo Hiszpanii nie uczestniczyło w postępowaniu arbitrażowym, mimo że zostało wezwane przez sąd polubowny.
- 27 W orzeczeniu wydanym w dniu 13 lutego 2013 r. sąd polubowny uznał, że ze względu na to, iż roszczenia Królestwa Hiszpanii wynikają z umowy zgodnie z angielskim prawem prywatnym międzynarodowym, do umowy ma zastosowanie prawo angielskie. Królestwo Hiszpanii nie mogło zatem zdaniem sądu polubownego powoływać się na prawa umowne przysługujące właścicielom bez przestrzegania zarówno klauzuli arbitrażowej, jak i klauzuli „pay to be paid”. Sąd polubowny wywiódł z tego, że roszczenia odszkodowawcze podniesione przez Królestwo Hiszpanii przed sądami hiszpańskimi powinny być zostać podniesione w ramach postępowania arbitrażowego w Londynie, że London P&I Club nie może ponosić odpowiedzialności wobec Królestwa Hiszpanii w braku uprzedniej zapłaty na rzecz tego państwa odszkodowania przez właścicieli statku, oraz że w każdym razie odpowiedzialność ta nie może przekraczać, zgodnie z postanowieniami umowy ubezpieczenia, miliarda dolarów amerykańskich (USD) (około 900 000 000 EUR).

- 28 W marcu 2013 r. na podstawie art. 66 ust. 1 i 2 ustawy o arbitrażu z 1996 r. London P&I Club zwrócił się do High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) [sądu wyższej instancji (Anglia i Walia), wydział Queen's Bench (izba gospodarcza), Zjednoczone Królestwo] o wyrażenie zgody na wykonanie orzeczenia arbitrażowego na terytorium krajowym w taki sam sposób jak wyroku lub postanowienia oraz o wydanie wyroku powtarzającego treść tego orzeczenia. Królestwo Hiszpanii sprzeciwiło się temu żądaniu i zwróciło się do sądu, do którego wniesiono sprawę, o uchylenie wspomnianego orzeczenia lub o stwierdzenie jego bezskuteczności na podstawie art. 67 lub art. 72 ustawy o arbitrażu z 1996 r. Królestwo Hiszpanii podniosło również, że sąd ten na podstawie przysługujących mu uprawnień dyskrecjonalnych powinien odmówić wydania wyroku powtarzającego treść tego orzeczenia.
- 29 Postanowieniem z dnia 22 października 2013 r. wydanym po przeprowadzeniu rozprawy, na której przedstawiono dowody co do okoliczności faktycznych i wysłuchano opinii biegłych z zakresu prawa hiszpańskiego, High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) [sąd wyższej instancji (Anglia i Walia), wydział Queen's Bench (izba gospodarcza)] udzielił London P&I Club zgody na wykonanie orzeczenia arbitrażowego z dnia 13 lutego 2013 r. W dniu 22 października 2013 r. wydał on również wyrok powtarzający treść tego orzeczenia.
- 30 Królestwo Hiszpanii wniosło apelację od tego postanowienia do Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [sądu apelacyjnego (Anglia i Walia) (wydział cywilny), Zjednoczone Królestwo]. Wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2015 r. sąd ten oddalił apelację.
- 31 Wyrokiem z dnia 13 listopada 2013 r. wydanym w ramach postępowania karnego wszczętego przed sądami hiszpańskimi Audiencia Provincial de A Coruña (sąd okręgowy w La Coruña) uniewinnił kapitana Prestige od zarzutów popełnienia przestępstw przeciwko środowisku, skazał go za poważne nieposłuszeństwo wobec organów władzy i orzekł, że zainteresowany nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w wyniku wycieku paliw w braku związku między przestępstwem nieposłuszeństwa a tymi szkodami. Sąd ten nie wypowiedział się w przedmiocie odpowiedzialności cywilnej ponoszonej przez właścicieli Prestige lub London P&I Club.
- 32 Szereg uczestników wniosło skargi kasacyjne od tego wyroku do Tribunal Supremo (sądu najwyższego, Hiszpania). Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2016 r. sąd ten uniewinnił kapitana Prestige od zarzutu przestępstwa poważnego nieposłuszeństwa wobec organów władzy, lecz skazał go za nieumyślne przestępstwo przeciwko środowisku naturalnemu. Co się tyczy powództwa cywilnego, sąd uznał, że odpowiedzialność cywilną ponoszą kapitan Prestige, właściciele statku oraz na podstawie art. 117 hiszpańskiego kodeksu karnego London P&I Club, w odniesieniu do tego ostatniego w granicach umownego limitu odpowiedzialności ustalonego na 1 mld USD. Wreszcie, przekazał sprawę Audiencia Provincial de A Coruña (sądowi okręgowemu w La Coruña) do ponownego rozpoznania w celu ustalenia odpowiedniej wysokości odszkodowań należnych od pozwanych w ramach postępowania hiszpańskiego.
- 33 Wyrokiem z dnia 15 listopada 2017 r., sprostowanym w dniu 11 stycznia 2018 r., Audiencia Provincial de A Coruña (sąd okręgowy w La Coruña) uznał, że kapitan Prestige, jego właściciele i London P&I Club ponoszą odpowiedzialność wobec ponad 200 odrębnych uczestników, w tym wobec państwa hiszpańskiego, w odniesieniu do London P&I Club w granicach umownego limitu odpowiedzialności ustalonego na 1 mld USD. W następstwie skargi kasacyjnej wniesionej od tego wyroku został on utrzymany co do istoty w mocy wyrokiem Tribunal Supremo (sądu najwyższego) z dnia 19 grudnia 2018 r.

- 34 Postanowieniem egzekucyjnym z dnia 1 marca 2019 r. Audiencia Provincial de A Coruña (sąd okręgowy w La Coruña) określił kwoty, jakich każdy z powodów miał prawo żądać od odpowiednich pozwanych. W szczególności orzekł, że pozwani są dłużni państwu hiszpańskiemu kwotę około 2,3 mld EUR, przy czym w odniesieniu do London P&I Club w granicach kwoty 855 mln EUR.
- 35 Pismem z dnia 25 marca 2019 r. Królestwo Hiszpanii wniosło do High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division [sądu wyższej instancji (Anglia i Walia), wydział Queen's Bench] na podstawie art. 33 rozporządzenia nr 44/2001 o uznanie w Zjednoczonym Królestwie postanowienia egzekucyjnego z dnia 1 marca 2019 r. Sąd ten uwzględnił ten wniosek postanowieniem z dnia 28 maja 2019 r.
- 36 W dniu 26 czerwca 2019 r. London P&I Club wniosł do sądu odsyłającego zażalenie na to postanowienie na podstawie art. 43 rozporządzenia nr 44/2001.
- 37 Na poparcie zażalenia London P&I Club podniósł, po pierwsze, że postanowienia egzekucyjnego z dnia 1 marca 2019 r. nie da się pogodzić w rozumieniu art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 z postanowieniem i wyrokiem z dnia 22 października 2013 r. wydanymi na podstawie art. 66 ustawy o arbitrażu z 1996 r. i utrzymanymi w mocy w dniu 1 kwietnia 2015 r. przez Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [(sąd apelacyjny (Anglia i Walia) (wydział cywilny)]. Po drugie, podniósł on w każdym razie, opierając się na art. 34 pkt 1 tego rozporządzenia, że uznanie lub wykonanie tego postanowienia egzekucyjnego byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym, w szczególności w świetle zasady powagi rzeczy osądzonej.
- 38 Królestwo Hiszpanii wniosło o oddalenie zażalenia.
- 39 Sąd odsyłający uważa, że sprawa w postępowaniu głównym dotyczy kwestii, po pierwsze, czy orzeczenie takie jak jego orzeczenie wydane na podstawie art. 66 ustawy o arbitrażu z 1996 r. można uznać za „orzeczenie” w rozumieniu art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, w przypadku gdy sąd ten sam nie rozpoznał merytorycznie całości sporu rozstrzygniętego przez sąd polubowny. Po drugie, sąd ten zastanawia się, czy na orzeczenie, które nie jest objęte przedmiotowym zakresem stosowania tego rozporządzenia ze względu na wyjątek dotyczący sądownictwa polubownego, o którym mowa w art. 1 ust. 2 lit. d) tego rozporządzenia, można jednak powołać się w celu uniemożliwienia uznania i wykonania orzeczenia innego państwa członkowskiego na podstawie art. 34 pkt 3 tego rozporządzenia. Po trzecie, wspomniany sąd zastanawia się, czy w przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej art. 34 pkt 1 tego rozporządzenia pozwala odmówić uznania i wykonania takiego orzeczenia w zakresie, w jakim narusza ono powagę rzeczy osądzonej przysługującą wcześniejszemu orzeczeniu arbitrażowemu lub wyrokowi powtarzającemu treść takiego orzeczenia.
- 40 W tych okolicznościach High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) [sąd wyższej instancji (Anglia i Walia), wydział Queen's Bench (izba gospodarcza)] postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Biorąc pod uwagę charakter kwestii, które sąd krajowy ma obowiązek rozstrzygnąć przed wydaniem orzeczenia powtarzającego treść orzeczenia arbitrażowego, wydawanego na podstawie art. 66 ustawy o arbitrażu z 1996 r., czy orzeczenie wydane na podstawie tego przepisu może stanowić relewantne dla celów art. 34 pkt 3 [rozporządzenia nr 44/2001] »orzeczenie« wydane w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie?

- 2) Czy ze względu na fakt, że orzeczenie powtarzające treść orzeczenia arbitrażowego, takie jak orzeczenie wydane na podstawie art. 66 ustawy o arbitrażu z 1996 r., jest orzeczeniem, które nie jest objęte przedmiotowym zakresem stosowania [rozporządzenia nr 44/2001] z powodu objęcia go zakresem wyjątku dotyczącego sądownictwa polubownego przewidzianego w art. 1 ust. 2 lit. d), takie orzeczenie może stanowić relewantne dla celów art. 34 pkt 3 [tego rozporządzenia] »orzeczenie« wydane w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie?
- 3) Na wypadek gdyby art. 34 pkt 3 [rozporządzenia nr 44/2001] nie miał zastosowania, w przypadku gdyby uznanie i wykonanie orzeczenia innego państwa członkowskiego było sprzeczne z wewnętrznym porządkiem publicznym ze względu na to, że narusza ono zasadę powagi rzeczy osądzonej (res iudicata) ze względu na istnienie wcześniejszego orzeczenia sądu polubownego lub wcześniejszego orzeczenia powtarzającego treść orzeczenia arbitrażowego, wydanych przez sąd państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, czy dopuszczalne jest powołanie się na art. 34 pkt 1 [rozporządzenia nr 44/2001] jako na podstawę odmowy uznania lub wykonania, czy też art. 34 pkt 3 i 4 rozporządzenia stanowią wyłączne podstawy, w oparciu o które powaga rzeczy osądzonej (res iudicata) lub brak możliwości pogodzenia z wcześniejszym orzeczeniem mogą doprowadzić do odmowy uznania i wykonania orzeczenia objętego zakresem stosowania rozporządzenia?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 41 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że wyrok wydany przez sąd państwa członkowskiego i powtarzający treść orzeczenia arbitrażowego może stanowić orzeczenie w rozumieniu tego przepisu, które to orzeczenie stoi na przeszkodzie uznaniu w tym państwie członkowskim orzeczenia wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim, jeżeli orzeczeń tych nie da się ze sobą pogodzić.
- 42 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że ponieważ rozporządzenie nr 1215/2012 uchyliło i zastąpiło rozporządzenie nr 44/2001, które z kolei zastąpiło Konwencję z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienioną późniejszymi konwencjami dotyczącymi przystąpienia nowych państw członkowskich do tej konwencji, dokonana przez Trybunał wykładnia przepisów jednego z tych instrumentów prawnych obowiązuje także w odniesieniu do przepisów pozostałych instrumentów, jeżeli przepisy te można uznać za im równoważne (zob. podobnie wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., Volvo i in., C-30/20, EU:C:2021:604, pkt 28).
- 43 Tak jest w przypadku art. 1 ust. 2 lit. d) każdego z tych dwóch rozporządzeń i art. 1 ust. 4 tej konwencji, które wyłączają sądownictwo polubowne ze swojego zakresu stosowania.
- 44 To wyłącznie dotyczy całej dziedziny sądownictwa polubownego, w tym postępowań wszczętych przed sądami państwowymi (wyrok z dnia 25 lipca 1991 r., Rich, C-190/89, EU:C:1991:319, pkt 18).

- 45 Wynika z tego, że postępowanie w sprawie uznania i wykonania orzeczenia arbitrażowego jest objęte zakresem nie rozporządzenia nr 44/2001, lecz prawa krajowego oraz prawa międzynarodowego, które znajdują zastosowanie w państwie członkowskim, w którym wniesiono o to uznanie i wykonanie (zob. podobnie wyrok z dnia 13 maja 2015 r., Gazprom, C-536/13, EU:C:2015:316, pkt 41).
- 46 Podobnie motyw 12 rozporządzenia nr 1215/2012 podkreśla obecnie, że rozporządzenie to nie ma zastosowania do żadnego powództwa lub orzeczenia dotyczącego uznania lub wykonania orzeczenia arbitrażowego.
- 47 Wynika z tego, że wyrok powtarzający treść orzeczenia arbitrażowego podlega wyłączeniu dotyczącemu sądownictwa polubownego określonego w art. 1 ust. 2 lit. d) rozporządzenia nr 44/2001 i tym samym nie może być objęty wzajemnym uznawaniem między państwami członkowskimi i znajdować się w obrocie w przestrzeni sądowej Unii zgodnie z przepisami wspomnianego rozporządzenia.
- 48 Niemniej jednak wyrok taki można uznać za orzeczenie w rozumieniu art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.
- 49 W tym względzie, po pierwsze, z szerokiej definicji pojęcia „orzeczenia” zawartej w art. 32 rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że pojęcie to obejmuje każde orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego, bez konieczności dokonywania rozróżnienia w zależności od treści rozpatrywanego orzeczenia, pod warunkiem że stanowiło ono lub mogło stanowić w tym państwie pochodzenia przedmiot postępowania spornego pod różnymi postaciami (zob. podobnie wyrok z dnia 7 kwietnia 2022 r., H Limited, C-568/20, EU:C:2022:264, pkt 24, 26 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto ta szeroka definicja ma zastosowanie do wszystkich przepisów tego rozporządzenia, w których termin ten został użyty, w szczególności w odniesieniu do art. 34 pkt 3 wspomnianego rozporządzenia (zob. analogicznie wyrok z dnia 2 czerwca 1994 r., Solo Kleinmotoren, C-414/92, EU:C:1994:221, pkt 20).
- 50 Taką wykładnię pojęcia „orzeczenia” zawartego w art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 potwierdza cel tego przepisu, a mianowicie ochrona integralności wewnętrznego porządku prawnego państwa członkowskiego i zagwarantowanie, by porządek społeczny nie został zakłócony przez obowiązek uznania pochodzącego z innego państwa członkowskiego orzeczenia, którego nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami przez jego własne sądy (zob. analogicznie wyrok z dnia 2 czerwca 1994 r., Solo Kleinmotoren, C-414/92, EU:C:1994:221, pkt 21).
- 51 W drugiej kolejności z orzecznictwa Trybunału wynika, że wyłączenie danej dziedziny z zakresu stosowania rozporządzenia nr 44/2001 nie sprzeciwia się temu, by dotyczące tej dziedziny orzeczenie mogło być objęte zakresem stosowania art. 34 pkt 3 tego rozporządzenia, a tym samym stać na przeszkodzie uznaniu wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenia, z którym nie da się go pogodzić.
- 52 I tak Trybunał uznał w szczególności za niedające się pogodzić z wyrokiem pochodzącym z innego państwa członkowskiego orzeczenie sądu wezwanego państwa członkowskiego, które ponieważ dotyczyło stanu cywilnego osób fizycznych, nie było objęte zakresem stosowania konwencji wspomnianej w pkt 42 niniejszego wyroku, jako że oba te orzeczenia pociągały za sobą wzajemnie wykluczające się skutki prawne (zob. podobnie wyrok z dnia 4 lutego 1988 r., Hoffmann, 145/86, EU:C:1988:61, pkt 25).

- 53 W związku z tym wyrok wydany w państwie członkowskim i powtarzający treść orzeczenia arbitrażowego może stanowić orzeczenie w rozumieniu art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, które to orzeczenie stoi na przeszkodzie uznaniu w tym państwie członkowskim orzeczenia wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim, jeżeli orzeczeń tych nie da się ze sobą pogodzić.
- 54 Inaczej jest jednak w sytuacji, gdy orzeczenie arbitrażowe, którego treść została powtórzona w owym wyroku, zostało wydane w okolicznościach, które nie pozwoliłyby na wydanie, z poszanowaniem przepisów i podstawowych celów tego rozporządzenia, orzeczenia sądowego objętego jego zakresem stosowania.
- 55 W tym względzie należy przypomnieć, że przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy brać pod uwagę nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi. W celu udzielania odpowiedzi na pytania prejudycjalne pierwsze i drugie należy zatem wziąć pod uwagę, oprócz brzmienia i celu samego art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, kontekst tego przepisu i wszystkie cele realizowane przez wspomniane rozporządzenie (zob. podobnie wyrok z dnia 4 maja 2010 r., TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 56 Cele te odzwierciedlają się w zasadach, które leżą u podstaw współpracy sądowej w sprawach cywilnych w Unii, takich jak zasady swobodnego przepływu orzeczeń objętych tą dziedziną, przewidywalności sądów właściwych i tym samym pewności prawa dla stron postępowania, prawidłowego wymiaru sprawiedliwości, maksymalnego ograniczenia ryzyka równoległych postępowań oraz wzajemnego zaufania do wymiaru sprawiedliwości (zob. podobnie wyroki: z dnia 4 maja 2010 r., TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, pkt 49; z dnia 19 grudnia 2013 r., Nipponka Insurance, C-452/12, EU:C:2013:858, pkt 36).
- 57 Należy dodać, że wzajemne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości w ramach Unii, na którym opierają się zgodnie z motywem 16 rozporządzenia nr 44/2001 przewidziane w tym rozporządzeniu normy w dziedzinie uznawania orzeczeń sądowych, nie rozciąga się ani na orzeczenia wydane przez sądy polubowne, ani na orzeczenia sądowe, które powtarzają ich treść.
- 58 Wynika z tego, że orzeczenie arbitrażowe może za pośrednictwem wyroku powtarzającego jego treść wywoływać skutki w ramach art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 tylko wtedy, gdy nie stanowi to przeszkody dla prawa do skutecznego środka prawnego zagwarantowanego w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zob. podobnie wyrok z dnia 25 maja 2016 r., Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, pkt 44) i umożliwia osiągnięcie celów, jakimi są swobodny przepływ orzeczeń w sprawach cywilnych oraz wzajemne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości w ramach Unii, na warunkach co najmniej równie korzystnych jak te wynikające ze stosowania tego rozporządzenia (zob. analogicznie wyroki: z dnia 4 maja 2010 r., TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, pkt 55; z dnia 19 grudnia 2013 r., Nipponka Insurance, C-452/12, EU:C:2013:858, pkt 38).
- 59 W niniejszej sprawie należy zauważyć, że treść orzeczenia arbitrażowego rozpatrywanego w postępowaniu głównym nie mogłaby stanowić przedmiotu orzeczenia sądowego objętego zakresem stosowania rozporządzenia nr 44/2001 bez naruszenia jego dwóch podstawowych zasad, dotyczących, po pierwsze, względnej skuteczności klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie ubezpieczenia, a po drugie, zawisłości sporu.

- 60 Co się tyczy, po pierwsze, względnej skuteczności klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie ubezpieczenia, z orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że klauzula prorogacyjna figurująca w umowie zawartej między ubezpieczycielem a ubezpieczającym nie może być skuteczna wobec osoby, która poniosła szkodę objętą ubezpieczeniem i która tam, gdzie jej prawo krajowe pozwala, zamierza wystąpić bezpośrednio z tytułu odpowiedzialności za czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego przeciwko ubezpieczycielowi przed sądem właściwym dla miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, lub przed sądem właściwym dla miejsca, w którym osoba ta ma miejsce zamieszkania lub siedzibę (zob. podobnie wyrok z dnia 13 lipca 2017 r., Assens Havn, C-368/16, EU:C:2017:546, pkt 31, 40 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 61 Wynika z tego, że aby nie naruszać tego prawa poszkodowanego, sąd inny niż ten, do którego wniesiono już powództwo bezpośrednio, nie powinien uznać się za właściwy na podstawie takiej klauzuli arbitrażowej po to, by zagwarantować cel realizowany przez rozporządzenie nr 44/2001, jakim jest ochrona poszkodowanych wobec danego ubezpieczyciela (zob. podobnie wyrok z dnia 13 lipca 2017 r., Assens Havn, C-368/16, EU:C:2017:546, pkt 36, 41).
- 62 Realizacja tego celu ochrony poszkodowanych byłaby zaś zagrożona, gdyby można było uznać za „orzeczenie wydane między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie”, w rozumieniu art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 wyrok powtarzający treść orzeczenia arbitrażowego, w którym sąd polubowny uznał się za właściwy na podstawie takiej klauzuli arbitrażowej umieszczonej w danej umowie ubezpieczenia.
- 63 Jak bowiem ilustrują okoliczności sporu w postępowaniu głównym, przyznanie, że taki wyrok może stać na przeszkodzie uznaniu orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim w następstwie wytoczonego przez poszkodowanego bezpośredniego powództwa o stwierdzenie odpowiedzialności, mogłoby pozbawić go możliwości doprowadzenia do rzeczywistego naprawienia poniesionej przez niego szkody.
- 64 Po drugie, co się tyczy zawisłości sporu, z postanowienia odsyłającego wynika, że w chwili wszczęcia postępowania arbitrażowego, czyli w dniu 16 stycznia 2012 r., przed sądami hiszpańskimi toczyło się już postępowanie między w szczególności państwem hiszpańskim a London P&I Club.
- 65 Ponadto z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że o powództwach cywilnych wytoczonych przed sądy hiszpańskie powiadomiono London P&I Club w czerwcu 2011 r., a Królestwo Hiszpanii zostało wezwane przez arbitra jedyne do udziału w postępowaniu arbitrażowym wszczętym przez London P&I Club w Londynie.
- 66 Ponieważ zaś art. 27 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 dotyczy „spraw [...] między tymi samymi stronami”, nie wymagając rzeczywistego udziału w tych postępowaniach, należy uznać, że te same strony były zaangażowane w postępowaniach, o których mowa w pkt 64 niniejszego wyroku (zob. podobnie wyrok z dnia 19 października 2017 r., Merck, C-231/16, EU:C:2017:771, pkt 31, 32).
- 67 Wreszcie, postępowania te miały ten sam przedmiot i tę samą podstawę, a mianowicie ewentualne poniesienie odpowiedzialności przez London P&I Club wobec państwa hiszpańskiego z tytułu umowy ubezpieczenia zawartej między London P&I Club a właścicielami Prestige za szkody wyrządzone przez zatonięcie tego statku.

- 68 W tym względzie Trybunał, dokonując wykładni art. 27 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, orzekł, że powództwo, które zmierza do uzyskania orzeczenia, że pozwany jest odpowiedzialny za szkodę, i do obciążenia go odszkodowaniem, ma tę samą podstawę i ten sam przedmiot co wytoczone przez tego pozwanego powództwo o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego lub prawa zmierzające do uzyskania orzeczenia, że nie jest on odpowiedzialny za rzeczoną szkodę (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 grudnia 2013 r., *Nipponka Insurance*, C-452/12, EU:C:2013:858, pkt 42; z dnia 20 grudnia 2017 r., *Schlömp*, C-467/16, EU:C:2017:993, pkt 51). W niniejszej zaś sprawie, podczas gdy przedmiotem powództw cywilnych wytoczonych w Hiszpanii było w szczególności dochodzenie odpowiedzialności London P&I Club w tym państwie członkowskim, postępowanie arbitrażowe wszczęte przez London P&I Club w Londynie miało za przedmiot uzyskanie ustalenia nieistnienia tej odpowiedzialności.
- 69 Takie okoliczności odpowiadają sytuacji zawisłości sporu, w której zgodnie z art. 27 rozporządzenia nr 44/2001 sąd, przed który wytoczono powództwo później, z urzędu zawiesza postępowanie do czasu stwierdzenia jurysdykcji sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo, a następnie, jeżeli stwierdzona zostanie ta jurysdykcja, stwierdza brak swojej jurysdykcji na rzecz tego sądu.
- 70 Jak zaś podkreślono w pkt 56 niniejszego wyroku, maksymalne ograniczenie ryzyka równoległych postępowań, do którego zmierza ten przepis, jest jednym z celów i jedną z zasad leżących u podstaw współpracy sądowej w sprawach cywilnych w ramach Unii.
- 71 Do sądu, do którego zwrócono się o wydanie wyroku powtarzającego treść orzeczenia sądu polubownego, należy sprawdzenie poszanowania przepisów i podstawowych celów rozporządzenia nr 44/2001, tak aby zapobiec obchodzeniu tych przepisów i celów, na przykład obchodzeniu polegającemu na doprowadzeniu do zakończenia postępowania arbitrażowego z jednoczesnym naruszeniem względnej skuteczności klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie ubezpieczenia i norm dotyczących zawisłości sporu przewidzianych w art. 27 tego rozporządzenia. W niniejszym przypadku z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, oraz z dyskusji przeprowadzonej na rozprawie wynika zaś, że takie sprawdzanie nie miało miejsca ani przed High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) [sądem wyższej instancji (Anglia i Walia), wydział Queen's Bench (izba gospodarcza)], ani przed Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [sądem apelacyjnym (Anglia i Walia) (wydział cywilny)], przy czym żaden z tych dwóch sądów nie zwrócił się zresztą do Trybunału z odesłaniem prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE.
- 72 W takich okolicznościach wyrok powtarzający treść orzeczenia arbitrażowego, taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, nie może stać na przeszkodzie, na mocy art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, uznaniu orzeczenia pochodzącego z innego państwa członkowskiego.
- 73 W świetle powyższych rozważań na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, że art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że wyrok wydany przez sąd państwa członkowskiego i powtarzający treść orzeczenia arbitrażowego nie stanowi orzeczenia w rozumieniu tego przepisu, jeżeli orzeczenie prowadzące do skutku równoważnego skutkowi tego orzeczenia arbitrażowego nie mogłoby zostać wydane przez sąd tego państwa członkowskiego bez naruszenia przepisów i podstawowych celów tego rozporządzenia, w szczególności względnej skuteczności klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie ubezpieczenia i norm dotyczących zawisłości sporu ujętych w art. 27 tego rozporządzenia, przy czym wyrok ten nie może w tym przypadku stać na przeszkodzie we wspomnianym państwie członkowskim uznaniu orzeczenia wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 74 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że przy założeniu, iż art. 34 pkt 3 tego rozporządzenia nie ma zastosowania do wyroku powtarzającego treść orzeczenia arbitrażowego, pozwala on odmówić uznania lub wykonania orzeczenia pochodzącego z innego państwa członkowskiego z powodu sprzeczności z porządkiem publicznym na tej podstawie, że orzeczenie to naruszałoby powagę rzeczy osądzonej przysługującą temu wyrokowi.
- 75 W tym względzie odpowiedź na dwa pierwsze pytania wskazuje, że w niniejszym przypadku brak możliwości zastosowania art. 34 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 do wyroku wskazanego w pkt 29 niniejszego wyroku wynika z tego, że postępowanie arbitrażowe, w którym wydano orzeczenie potwierdzone tym wyrokiem, było prowadzone aż do jego zakończenia z naruszeniem norm dotyczących zawisłości sporu przewidzianych w art. 27 tego rozporządzenia i względnej skuteczności klauzuli arbitrażowej umieszczonej w rozpatrywanej umowie ubezpieczenia.
- 76 W tych okolicznościach nie można uznać, że zarzucane nieposzanowanie tego wyroku przez wskazane w pkt 34 niniejszego wyroku postanowienie egzekucyjne z dnia 1 marca 2019 r. wydane w postępowaniu, które nie zostało uwzględnione przez sam wspomniany wyrok, mogłoby stanowić naruszenie porządku publicznego w Zjednoczonym Królestwie.
- 77 W każdym razie zgodnie z orzecznictwem Trybunału art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w sposób ścisły, jako że stanowi on przeszkodę w realizacji jednego z podstawowych celów tego rozporządzenia. Powoływanie się nań powinno z tego względu mieć miejsce jedynie w wyjątkowych przypadkach (wyrok z dnia 25 maja 2016 r., Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 78 Trybunał orzekł już zaś, że odwołanie się do pojęcia „porządku publicznego” jest wykluczone, gdy problem dotyczy możliwości pogodzenia orzeczenia zagranicznego z orzeczeniem krajowym (wyrok z dnia 4 lutego 1988 r., Hoffmann, 145/86, EU:C:1988:61, pkt 21).
- 79 Jak bowiem zauważył rzecznik generalny w pkt 77 opinii i podniósł rząd francuski, prawodawca Unii zamierzał uregulować w sposób wyczerpujący kwestię powagi rzeczy osądzonej przysługującej wcześniejszemu orzeczeniu – a w szczególności kwestię braku możliwości pogodzenia orzeczenia, które ma zostać uznane, z tym wcześniejszym orzeczeniem – za pośrednictwem art. 34 pkt 3 i 4 rozporządzenia nr 44/2001, wykluczając w ten sposób możliwość posłużenia się w tym względzie wyjątkiem dotyczącym porządku publicznego wskazanym w art. 34 pkt 1 tego rozporządzenia.
- 80 W świetle powyższego na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że przy założeniu, iż art. 34 pkt 3 tego rozporządzenia nie ma zastosowania do wyroku powtarzającego treść orzeczenia arbitrażowego, nie można odmówić uznania lub wykonania orzeczenia pochodzącego z innego państwa członkowskiego z powodu sprzeczności z porządkiem publicznym na tej podstawie, że orzeczenie to naruszałoby powagę rzeczy osądzonej przysługującą temu wyrokowi.

W przedmiocie kosztów

- 81 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 34 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że wyrok wydany przez sąd państwa członkowskiego i powtarzający treść orzeczenia arbitrażowego nie stanowi orzeczenia w rozumieniu tego przepisu, jeżeli orzeczenie prowadzące do skutku równoważnego skutkowi tego orzeczenia arbitrażowego nie mogłoby zostać wydane przez sąd tego państwa członkowskiego bez naruszenia przepisów i podstawowych celów tego rozporządzenia, w szczególności względnej skuteczności klauzuli arbitrażowej umieszczonej w rozpatrywanej umowie ubezpieczenia i norm dotyczących zawisłości sporu ujętych w art. 27 tego rozporządzenia, przy czym wyrok ten nie może w tym przypadku stać na przeszkodzie we wspomnianym państwie członkowskim uznaniu orzeczenia wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim.**
- 2) **Artykuł 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że przy założeniu, iż art. 34 pkt 3 tego rozporządzenia nie ma zastosowania do wyroku powtarzającego treść orzeczenia arbitrażowego, nie można odmówić uznania lub wykonania orzeczenia pochodzącego z innego państwa członkowskiego z powodu sprzeczności z porządkiem publicznym na tej podstawie, że orzeczenie to naruszałoby powagę rzeczy osądzonej przysługującą temu wyrokowi.**

Podpisy